

середовищі, яке дитина відкриває для себе, а тому гру можна сприймати як прагнення особистості, яка розвивається, синтезувати свій набутий життєвий досвід, щоб бути готового розв'язувати наступні, більш складні завдання.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що в умовному просторі гри, дитина, перебуваючи в позиції суб'єкта, відчуває потужний стимулювальний вплив з боку цілого комплексу вимог, об'єктивно притаманних грі. Тому характеристика сюжетно-рольової гри як культурно-освітнього середовища не тільки можлива, але й необхідна для того, щоб більш адекватно говорити про природу ігрової творчості дитини.

Отже, сюжетно-рольова гра виступає зовнішнім проявом культурно-освітньої сутності дитячої субкультури. Надати грі середовищного характеру можливо через інтерпретацію її як форми діяльності, як форми існування культурно-освітньої традиції. Носієм традицій виступає дорослий, який створює для цього спеціальні педагогічні умови існування сюжетно-рольової гри як специфічного культурно-освітнього середовища дитини.

Список використаних джерел

1. Крежевских О. В. Развивающая предметно-пространственная среда дошкольной образовательной организации: учебное пособие для бакалавров педагогики / О. В. Крежевских. – М.-Берлин : Директ-Медиа, 2016. – 221 с.
2. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія: у 2 ч. / К. Крутій. – К. : Освіта, 2009. – Ч. 1. – 302 с.
3. Павелків Р. В. Сюжетно-рольова гра як провідна діяльність дошкільника / Р.В. Павелків // Дитяча психологія. – К. : Академвидав, 2008. – 432 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://westudents.com.ua/.../76298-syujetno-rolova-gra-yak>

Комишан Ю. В., аспірантка
Полтавський національний
педагогічний університет імені
В. Г. Короленка
(м. Полтава)

НАЦІОТВОРЧИЙ ХАРАКТЕР МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ЧАСИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

В умовах сьогодення Україна переживає час постійних змін. Зі здобуттям незалежності однією із головних проблем є збереження і передача національних традицій та поглядів. Сьогодні стало можливим виховання та формування національно спрямованого покоління, яке б зберігало та примножувало українські культурні традиції, патріотичні засади, громадянську самосвідомість, активно підтримувало зв'язок між поколіннями.

Питання патріотичного виховання розкривають у своїх працях Т. Врублевська, Т. Гавлітіна, Г. Гуменюк, В. Гонський, М. Качур, В. Каюков, О. Коркішко, В. Коваль, В. Кремень, В. Матешук, І. Мартинюк, В. Постовий, В. Ра-

євська, О. Сухомлинська, К. Чорна та ін. Становлення та розвиток музично-педагогічної освіти дослідили у своїх наукових розвідках В. Кузьмічова, О. Овчарук, Л. Проців, Г. Святненко, О. Ткаченко, О. Цвігун.

Перед освітянами постає одне із головних завдань сучасної школи – формування у молоді національної свідомості. На цьому наголошують Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» та Національна доктрина розвитку освіти. У Законі України «Про освіту» чітко визначено, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1].

Освіта є тією соціальною інституцією, яка, здійснюючи ідентифікацію людей та соціальних спільнот, забезпечує культурно-національну гетерогенність і водночас цілісність та стабільність суспільства. Проте, здійснюючи тривалий час ідеологічну індоктринацію українського народу, система освіти неспроможна була реалізувати ідентифікаційну функцію як національно-культурну [2].

Відповідно перед сучасною освітою стоїть завдання із забезпечення умов створення такого освітнього простору, який би міг сприяти вихованню висококультурної й освіченої особистості, формуванню громадянина-патріота своєї Батьківщини з осмисленим розумінням громадянських обов'язків, які ґрунтуються на національних та загальнолюдських цінностях. І саме мистецька освіта є одним із найдієвіших інструментів формування національної свідомості.

Упродовж тривалого періоду українська культура та освіта потерпала від натиску владної верхівки і не могла реалізувати свої національні ідеї. У тоталітарний період (20-ті – 80-ті рр. ХХ ст.) культура та освіта слугували інструментом виховання та формування суспільства з поглядами, що суперечили ідеям національної ідентифікації. Позитивними зрушеннями цього непростого часу на території України стали відкриття факультетів у закладах вищої освіти для підготовки вчителів музики і співів. Поряд із обов'язковими творами політичного змісту, подекуди лунали окремі зразки українською мовою, які не суперечили ідеям партійного устрою. Водночас такі твори, як «Ой зійшла зоря» (почаївський кант в обробці М. Леонтовича), «Ой у лузі червона калина» (мелодія С. Чарнецького, слова народні) довгий час підпадали під заборону виконання через змістовий посил.

Зі здобуттям Україною незалежності з'явилася унікальна можливість формувати духовну основу життєдіяльності народу – національну ідею. Тобто йдеться власне про те, що в ідеалі національна ідея містить в узагальненому вигляді відповіді на питання – заради чого живе нація, яким ціннісним орієнтирам віддає перевагу, як реалізує свій творчий потенціал в оточенні інших спільнот [3].

Одним із ключових завдань освіти є формування духовного світу осо-

бистості, національного характеру, народної моралі та етики, естетики та національної свідомості. Багато видатних педагогів отримали можливість здійснювати просвітительську і націотворчу діяльність. У закладах вищої музично-педагогічної освіти активно діють мистецькі колективи, у діяльності яких саме і культивується націотворчість. Серед них Академічний мішаний хор, Жіночий хор «Павана», Ансамбль пісні і танцю «Червона калина», Хор регентів, Хор студентів-іноземців факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М. П. Драгоманова; Вокальний ансамбль «Намисто», Чоловіче вокальне тріо «Гонга», Народний хор «Кобзар», «Молодіжний камерний хор», Академічний хор «Юність», Ансамбль «Музичні візерунки» факультету мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; Ансамбль бандуристів, Жіночий хор факультету мистецтв, Молодіжний хор, Хорова капела «Освіта» факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка; Народна хорова капела «Gaudeamus», Народний чоловічий камерний хор «Боян Дрогобицький» Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка та багато ін. Зокрема, педагоги ЗВО отримали свободу вибору щодо репертуарної стратегії колективів.

Традиції українського виховання та мистецтва студентам також передають педагоги Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Активну творчу діяльність здійснюють український народний хор «Калина», Народний аматорський жіночий вокальний ансамбль «Свічадо», Народний аматорський камерний хор імені Павла Лиманського, Народний естрадно-музичний центр «Вікторія», Народний ансамбль танцю «Весна», Народний фольклорний ансамбль «Жива вода» імені Павла Бакланова, чоловічий фольклорний ансамбль «Чебрець», жіночий ансамбль «Черемшина», фольклорний колектив «Чисті роси». Систематичність репетиційного процесу, підбір кваліфікованих кадрів, обов'язкова участь у колективах, яка прописана у навчальних планах, наприклад, студентів мистецьких спеціальностей, дають змогу створювати умови для реалізації поставленої націотворчої мети.

Оновлення навчальних планів і програм, введення навчальної літератури українських авторів (наприклад, «Сольфеджіо на основі народних пісень Полтавщини» Г. С. Левченка), зміцнення міждисциплінарних зв'язків, зокрема, дисциплін «Хорове диригування», «Постановка голосу», «Хоровий клас», «Теорія музики і сольфеджіо», актуалізація на поглибленому вивченні курсу «Українська музична література» (за рахунок збільшення кредитів і годин) є необхідними складниками сприятливого розвитку вітчизняної освіти. Водночас підтримка проектів у різних галузях суспільного життя, які охоплюють музично-педагогічну освіту, здійснюється великою кількістю організацій: Українським культурним фондом, Міжнародним благодійним фондом «Україна 3000», Міжнародним благодійним фондом «Карітас України» та ін. Величезна кількість конкурсів, олімпіад, фестивалів тощо сприяє розширенню горизонтів для культури та обміну досвідом.

Отже, збереження та примноження національного культурного багатства є обов'язковими умовами для успішної підготовки майбутніх учителів

музичного мистецтва, які отримують різнобічну музично-педагогічну освіту у вітчизняних закладах вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року із змінами, внесеними згідно із Законами № 2657-VIII від 18.12.2018, № 2661-VIII від 20.12.2018 / Верховна Рада України, 2017, № 38-39, ст.380
2. Потапчук Т. В. Культурно-індетифікаційна функція освіти / Т. В. Потапчук // [Електронний ресурс] Освіта регіону. – 2011. № 6. – Режим доступу: http://social-science.com.ua/journal_content/176/poli
3. Нагорна Л. П. Національна ідея [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Ред.кол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во “Наукова думка”, 2010. – 728 с.: іл.. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Natsionalna_ideia

Кравченко О.Д., старший
викладач Полтавський національний
педагогічний університет
імені В.Г.Короленка
(м. Полтава)

САМОАКТУАЛІЗАЦІЙНІ ПРАГНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЇЇ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ

Динамічні трансформаційні процеси сьогодення і породжені ними нові виклики, що постають перед суспільством і кожною людиною, об’єктивно зумовлюють зміну парадигми взаємодії людини зі світом. Її основою сучасні дослідники визнають: відповідальність самовизначення особистості на основі уміння сприймати, вибудовувати та розуміти простір свого буття та себе в ньому; її компетентність у вирішенні проблем і задач, що виникають у процесі життєздійснення, готовність до актуалізації і практичного вияву свого особистісного потенціалу, творчої самореалізації, саморозвитку; і само творення (Асмолов О.Г., Бодальов О.О., Василюк Ф.Ю., Головаха Є.І., Гончаренко Ю.В., Леонтьєв Д.О., Осницький О.К., Титаренко Т.М. та ін.).

Життєвий простір як «феноменологічний і діяльнісний аспект життєвого світу особистості» [2] вибудовується у сукупній множині об’єктивних зв’язків і відносин, в яку включається людина протягом життя, завдяки виокремленню значимих для неї сфер, співвідносно до цінностей і смислів власного життєздійснення. Це стає можливим завдяки розвитку активності, що знаходиться за «порогом ситуативної необхідності» (В.А. Петровський) і яка реалізується не лише у предметних чи комунікативних діях людини, а й, насамперед, у актах її «власної творчої самодіяльності» (С.Л. Рубінштейн), побудови «власних стратегій у житті і діяльності» (К.О. Абульханова), «глибинної само презентації» (Т.М.Титаренко), «само творення» (М.Й.Боришевський). Тобто, життєвий простір особистості — це «місце до-